

ОТ ЕВА ДО НАНА – ИЛИ ЗА КАТЕГОРИЯТА „ПРИМИТИВНО”- „ЦИВИЛИЗОВАНО” В СЪВРЕМЕННАТА КУЛТУРА

Цветана Думкова

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски”

Предмет на говорене в тази работа е противопоставянето на „собствена” и „чужда” култура, от една страна, и, от друга, противопоставянето между „цивилизовано” и „примитивно” общество.

Необходимо уточнение – разказвачът Иван Г. Кунчев-Шекера, на осемдесет и пет години, от пловдивския квартал Кършияка, под „цивилизовано” не разбира ‘съвременно’ и под „примитивно” не разбира ‘старо’².

Между тях той прокарва една тънка и много интересна граница в две основни теми – „жената” и „патриотизмът”.

1. Жената в съвременния живот – Акцентът в мисленето на бай Иван Кунчев-Шекера пада върху откритието, че в „цивилизованото” общество жената е принудена да стане проститутка. Половинката на Адам – Ева – се превръща в Нана и се появява резкият въпрос: „Кой тогава е „примитивът”?”

Тежката работа е в противовес на физически фината женска природа, което не е точно патриархален възглед, а е – от гледна точка на „цивилизовано”-”примитивно” – търсене на най-адекватното положение за човека. Това, което е в противоречие с женския организъм, е „примитивно” – гробниците на Тутанкамон в 20 век (разказът за тъкачната фабрика „Марица”). Бай Иван Шекера е един градивен феминист. Имаме предвид не феминизма като съвременен възглед, а това, че самият възглед търси най-адекватното вписване в една хармония между човека и Космоса.

2. Патриотизмът – България като свърталище, като хан в абсолютното противопоставяне „хан”-”дом”. Тук никой не се задържа, никой не остава, само временно пребивава, а това изчерпва ресурсите ни на „дом”.

Наши и чужди:

– Македонците. Нашите се правят на чужди и стават чужденци за нас.

– Нашата и чуждата култура без идеализация. Ние изпращаме културни емисари, таланти по цял свят, а собствената ни култура е в упадък. Парадоксално! Нашата култура присъства постоянно в чуждата, а тук ѝ е трудно да съществува.

– Чуждите сред нас. Циганите катунари, които се повдигат на пръсти, за да станат българи, да станат „наши”. Да, но крадат деца, оставят си вратичка към „примитива”. Други са турските цигани от Шекермахала и Арманмахала, „които много обичат синята боя”. Те си имат някакъв свой стил на живот, което ги прави група и носят някаква, добра или лоша, култура в себе си. За разлика от тези две групи в Столипиново е „сбирщайн, там е опасно”. Там няма никаква култура, един квартал на големия град, изведнъж пълно падане към „примитива” – никакво равновесие между човека и света (града).

– Евреите. Загубило се е еврейското изкуство да правиш изгодна сделка, да печелиш почтено, изгубила се е еврейската „цивилизованост”, това сегашното е цигания.

Модерният град като лице на „цивилизацията” е мястото, където се срещат много хора с разни нрави от различни групи и това прави ролите непроницаеми. Историята на Иван Г. Кунчев-Шекера за добрия ограбен непознат показва, че „примитивът”, който е милостив и доверчив, ще бъде излъган. Но изводът е, че дори и да не спечелиш с морала си, не бива да го губиш. Срещат се „примитиви” и „цивилизовани” в различните времена, но на върха винаги трябва да стои нравствената ценност. За бай Иван Шекера всичко зависи от ценностите на обществото, от човешкия избор – дали ще бъде от

„дивите капанджии” или от „смирените християни”. Човек, „примитивен” или „цивилизован”, трябва да бъде добър и културен в съвременното общество.

БЕЛЕЖКИ

1. В изследването са използвани материали от интервю с разказвача, направено на 10.11.1994 г.